

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 396.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245225401936/facsimile.pdf> (tilgået 01. juni 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Hellige Romerske Rige

tusinde, at naar Tydskland kastede sig i en Keisers Arme, kan vi være visse paa, det var ikke et Tilhøieligheds men et Fornuft-Giftermaal.

Den historiske Dunkelhed, der fra det Første til det Ottende Aarhundrede indhyller Tydskland, giver vist nok god Leilighed til allehaande Gætninger om Tilstanden i dette lange Tidsrum, men udelukker dog al Tanke om Enighed, da blot en tarvelig Deel deraf maatte tændt et glimrende Lys i dette Historiske Mørke. Først da det Frankiske Aag under Karl den Store paany havde lært Tydskerne, hvad Eenhed formaaer og hvad Splid fører til, da forligde de sig med Tanken om en indfødt Keiser, der med samlet Styrke kunde byde saavel de herskesyge »Romlinger« i Syden og Vesten, som de Østlige og Nordlige Barbarer Spidsen, men til Beviis paa, at de ikke betragtede Keiserdømmet som en Herlighed, men kun som en Nødhjelp, holdt de strængt paa »Valg-Retten« som et Værn mod det Tyranni, der altid stød dem levende for Øine.

Naar vi betænke saavel Omfanget af Tydskland, som den store Forskiellighed, Historien har viist mellem Indbyggerne, da er det intet Under, man kun vanskelig kunde enes om et fælles Overhoved, end sige da give sig uindskrænket i hans Vold, men at vi ikke fra Arilds-Tid spore i det Mindste tre Tydske ligesom tre Nordiske Kongeriger, uagtet Sachser, Franker og Schwaber er ligesaa kiendelig adskildte Stammer, som Danske, Svenskere og Nordmænd, det vidner om en særdeles Splidsagtighed, der, forbundet med den Tydske Kraft og Stridbarhed, maatte gjøre Keiserdømmet til en Skygge, undtagen naar Keiserens Personlighed og Øieblikkets Krav frembragde den »Feldt-Enighed«, som fælles Fare og Krigstugten skaber. Heraf fulgte nu igien, at saalænge Keiseren stræbde efter virkelig Enevoldsmagt, maatte Tydskland faae en ligesaa uafbrudt Krigs-Historie, som Det havde havt uden Keiser, og til Hverdagsbrug en ligesaa ensformig og kiedsommelig; men herved kan man sige, Tydskland opoffrede sig selv for Europa: thi havde enten Tydsklands Keiser kunnet bruge Rigets Styrke til at udføre sine Romerske Herske-Planer, eller havde dog Tydskerne, ligesom Romerne, havt Sind til med Trældom i Hjemmet at købe sig Deel i Verdens-Herredømmet, da seer man Intet, der kunde friet Vesten i det Ellefte og Norden i det Trettende Aarhundrede fra at indlemmes i et Tydsk Verdens-Rige, der vilde været dobbelt pinefuldt for Aand og Hjerte, netop fordi det vilde været »skin-helligt«. Nu der-

Det Hellige Romerske Rige

imod havde Tydskerne vel gjerne seet, at baade Paven og alle Christenhedens Fyrster vilde nedlagt deres Kroner for Keiserens Fod og taget deres Riger til Lehn af ham, og de havde gjerne hørt alle Folk tale Tydsk, om end nok saa plat, men de vilde dog ikke købe den korte Fornøielse og forføngelige Ære for den Frihed i en vis Kreds, som var dem en aandelig Nødvendighed; derfor blev Europa fri for det Tydske Herredømme, og høstede dyrebare Frugter af den Tydske Stridbarhed og daglige Krigs-Øvelse; thi ligesom Hermans-Slaget fordmu satte Romer-Hæren sine europæiske Grændser, og de Tydske Krigs-Forbund hidrog uberegnelig til at sprengte Romer-Riget i Vesten, saaledes var Tydskland aabenbar siden en Mur mod de Østlige Barbarer, og det Tydske Keiserdømme var et »verdsligt Sværd« der vel ikke kunde holde Pavedømmets »geistlige Sværd« i Skeden, men holdt det dog varmt til det sløvedes, og den Tydske Reformation var et nyt Hermans-Slag, der satte Latinen Grændser og afkastede det Pavelige Romer-Aag, endnu farligere end det Keiserrige.

Hvorlidt derfor end nærværende Haandbog kan henvise til Tydsklands Keiser-Aarbog, enten som Middelalderens hele Verdens-Historie eller som Kiernen deri, saa skal den dog anbefale langt mere Opmærksomhed end sædvanlig paa Tydsklands Krigs-Historie, lige fra Tredags-Slaget ved Lippe til Tredags[Todags]-Slaget ved Leipzig, thi hvor ikke en blot saakaldt »Rigs-Hær« men »Rigets Styrke« rykker i Marken, kan man være vis paa at see ikke blot drabelige Sværd-Slag, men glædelige Seiers-Tegn, og naar derfor hidtil kun de Tydske Krige i det Sachsiske Tidsrum findes med Flid betragtede, da lader det sig kun dermed forsvare, at de saakaldte Rigs-Krige i den følgende Tid langt mindre svarede til deres Navn. Deels var nemlig under de Frankiske og Schwabiske Keisere Italien den egenlige Krigs-Skueplads, og deels var Kampen mod Paven og de Italienske Fristæder aabenbar langt mere Keiserens end Rigets Sag, saa derom er i Verdens-Historien neppe stort meer at sige end hvad der i Anledning af »Kirke-Riget« og »Italien« findes bemærket. Havde Fredrik Araber, istedenfor at beleire Byer i Kirke-Staten, samlet Rigets Styrke mod Mogolerne eller Tartarerne, ved deres frygtelige Oversømmelse, der truede baade Tydskland og Italien, da vilde det været en ganske anden Sag; men nu maa han egenlig kun nævnes i Tydsklands Historie, som den sidste Keiser, der kunde